

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У СІМЕЙНОМУ КОНСУЛЬТУВАННІ

У статті розглянуто проблему системної моделі консультування сім'ї, зокрема аналіз сім'ї як соціальної системи, як комплекс елементів та їхніх властивостей, котрі перебувають у динамічних зв'язках і взаємовідносинах. Проведено аналіз теорії систем та описано принципи сімейного консультування. Особливу увагу приділено висвітленню основних положень індивідуальної («адлеріанської») психології в межах консультування сім'ї.

Ключові слова: сімейне консультування, система сім'ї, стереотипи взаємодії, сімейні правила, сімейні міфи, сімейні кордони та стабілізатори, сімейна історія, принципи теорії системи в консультуванні, індивідуальна «адлеріанська» психологія, сиблінгова позиція.

Важливим напрямом у професійній підготовці практичних психологів є підготовка до роботи з сім'єю. Негативні тенденції, що спостерігаються в нашій країні в інституті сім'ї, свідчать про те, що постала необхідність посилення сімейно-орієнтованого підходу в роботі з дітьми та дорослими. На жаль, значна кількість психологів-практиків відчуває труднощі в сімейному консультуванні саме через те, що матеріалів і робіт, які б системно узагальнювали досвід у цій галузі вітчизняної психології сімейних відносин, недостатньо.

Сімейне консультування як різновид сімейної психотерапії має свої окремі ознаки, межі та обсяг втручання. Принципова відмінність короткотривалого сімейного консультування від сімейної психотерапії полягає в тому, що психолог, який працює в консультативному режимі, відмовляється від концепції «хвороби сім'ї» і спрямовує свої зусилля на аналіз ситуації та аспектів рольової взаємодії в сім'ї, на пошук особистісного ресурсу суб'єктів консультування та на обговорення способів розв'язання проблеми. Основним принципом роботи психолога-консультанта є надання допомоги клієнтові без будь-якого тиску з метою прийняття того чи того рішення. Психологічне консультування передбачає інформування та рекомендації клієнтові щодо знаходження шляхів та засобів розв'язання проблеми, пов'язаних із ускладненнями в міжособистісних стосунках членів сім'ї.

Різноманіття прийомів і методів сімейного консультування обумовлено різними теоретичними концепціями, серед яких провідними є психодинамічний, адлеріанський, структурний і системний підходи [3; 5; 6; 10].

Робота з родиною має свою специфіку, зумовлену особливостями об'єкта психотерапевтичної діяльності й, передусім, тим, що сім'я являє собою доволі закриту систему.

Практика консультування, у тому числі сімейного, здебільшого визначається теоретичними навичками консультанта, передусім тим, як він розуміє особистість, детермінацію поведінки, джерела сімейних проблем, можливості змін. На сьогодні практики віддають перевагу інтегративному методу, яким є системний підхід.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Системну модель консультування сім'ї вважають однією з наймолодших і найпоширеніших моделей, що отримали визнання наприкінці ХХ ст. Концептуальну основу системного сімейного консультування склала загальна теорія систем, основоположником якої є австрійський біолог Л. Бергаланфі [4]. Поняття «система» означає сукупність елементів (або об'єктів), що взаємодіють і реалізують спільну функцію [7, с. 110].

Вивчення будь-якої системи передбачає два аспекти: аналіз її структури та її розвитку. К. К. Платонов структуру характеризує «як об'єктивну взаємодію психічного явища, що реально існує, узятого за ціле, а також його підструктур, елементів і їхніх усебічних зв'язків, що реально існують» [9, с. 84]. У термінах загальної теорії систем, розробленої Л. Бергаланфі, сім'я не є лише «сумою» її членів, а, насамперед, певною мережею стосунків між усіма членами родини [4, с. 21]. А. Я. Варга характеризує сім'ю як певну соціальну систему, як комплекс елементів і їхніх властивостей, що перебувають у динамічних зв'язках і відносинах. Сімейна система – це самоорганізована система, тобто поведінка системи

є доцільною, і джерело перетворень системи лежить усередині неї [6, с. 35]. У сімейній системі можна виокремити підсистеми (або субсистеми): подружню, батьківську, сиблінгову (дитячу), пра-батьківську [10]. Будь-які зміни, що відбуваються в будь-якій із підсистем, обов'язково матимуть вплив на всі інші підсистеми й на систему загалом. Завдання консультанта – визначити, функціонування якої з субсистем було порушено. Через це доцільно працювати з усією сімейною системою, а не з одним її елементом. Клієнтом є вся родина, а точніше, сімейна система. Такий підхід передбачає у процесі психологічного консультування опору на сім'ю як одиницю впливу. Основоположники системного підходу до сімейного консультування – М. Боуен, С. Минухін, В. Сатир, К. Вітакер та ін. [3; 5; 8; 10]. Вони розглядають сім'ю не просто як об'єднання індивідуальностей, пов'язаних сімейними узами, а як цілісну систему, де ніхто не страждає поодиночі: сімейні конфлікти й кризи здійснюють деструктивний вплив на всіх членів сім'ї. Оскільки родина – це система, то не є принциповим, який її елемент змінюється. На практиці зміни в поведінці будь-якого з членів сім'ї впливають як на всю сім'ю, так і на її окремих членів.

Виклад основного матеріалу. З позицій системного підходу сім'ю розглядають як багатовимірну одиницю, тобто таку, що має різноманітні властивості, якості. У роботах М. Боуена, А. Я. Варги, С. Минухіна, Е. Г. Ейдемільера, І. В. Добрякова, І. М. Нікольської та ін. [3; 5; 6; 8; 10; 11], у яких сім'я аналізується з позиції теорії систем, описано основні параметри сімейної системи – стереотипи взаємодії, сімейні міфи, сімейні кордони, стабілізатори сімейної системи, сімейну історію.

Стереотипи взаємодії – усталені й часто повторювані шляхи поведінки членів сім'ї, їхні вчинки й зв'язки. Послідовність стереотипів взаємодії в низці випадків має форму кола. Деякі типи взаємодії в сім'ї є патогенними. Е. Г. Ейд-мільер та І. М. Нікольська [11] наводять такі приклади патогенних стереотипів взаємодії: домінування в сімейній комунікації негативних емоцій, постійна критика, приниження, залякування партнера, брак довіри – усе це призводить до зниження самооцінки й самоповаги, зростання внутрішньої напруги, тривоги, агресії, а потім, своєю чергою, – до невротичних і соматичних розладів, повного або часткового приховання якої-небудь інформації (наявність «сімейної таємниці»), що неминуче викликає зростання тривоги

й напруги, сприяє розвитку депресії й роз'єднаності у членів родини.

Сімейні правила – до структури сім'ї входять набори усвідомлених і неусвідомлених правил, які визначають взаємодію у сім'ї. Наприклад, такі правила: «Якщо затримуєшся – зателефонуй», «Прибери за собою посуд», «Мама завжди має рацію» та ін. У кожній сім'ї існують гласні й негласні правила життя, унікальні для кожної окремої родини. Окрім унікальних, проте, існують правила культурно визначені – такі, що мають місце в багатьох родинах. Якщо унікальні правила відомі лише членам цієї родини, то культурно визначені правила сімейного життя відомі всім. У добре соціалізованій родині правила взаємодії чіткі й гнучкі. У такій сім'ї існують чіткі правила взаємодії для подружжя, батьків і дітей. Крім того, сімейні правила не є встановленими раз і назавжди. Відомо, що сімейна система є динамічною. Тому разом із переходом сім'ї на новий життєвий етап змінюються й сімейні правила. Зокрема, сім'я з дитиною-молодшим школярем відрізняється від сім'ї з дитиною дошкільного віку, насамперед, правилами, що визначають характер взаємодії батьків і дітей. Сім'я, яка функціонує на підґрунті чітких і гнучких правил взаємодії, вважається функціональною родиною, адже сприяє успішній соціальній адаптації усіх членів родини, особливо дітей [11].

Сімейні міфи – це складне сімейне знання, що являє собою ніби продовження такого речення: «Ми – це...». Синонімами сімейного міфу є поняття «образ сім'ї», «образ ми», «вірування», «переконання», «сімейне кредо», «узгоджені очікування», «наївна сімейна психологія». В основі сімейного міфу лежить неадекватний образ «ми». Його функція полягає в тому, щоб приховати від свідомості відхилювану інформацію про сім'ю і про кожного її члена. Тобто сімейні міфи можна розуміти як своєрідні захисні механізми для підтримання єдності в сім'ях. Сімейний міф містить узгоджені селективні ідеалізовані уявлення про характер стосунків у сім'ї, що камуфлюють наявні конфлікти й невдоволені потреби, створюють публічний образ сім'ї. Це знання актуальне не завжди; воно актуалізується або коли стороння особа входить у сім'ю, або в моменти якихось серйозних соціальних змін, або в ситуації сімейної дисфункції. Міф формується приблизно упродовж трьох поколінь.

Поняття *сімейних кордонів* використовують для опису взаємовідносин між сім'єю і соціальним оточенням, а також між різноманітними

підсистемами всередині сім'ї. Взаємовідносини між сім'єю і соціальним оточенням визначають зовнішні кордони, відносини між різними сімейними підсистемами й окремими членами сім'ї – внутрішні кордони. Відповідно до ознаки «близькість/дальність» стосунків між членами сім'ї Дж. Коттлер [10] виділяє два види міжособистісних кордонів:

1. Доцентрові, змішані кордони. Потреби сім'ї стоять вище за індивідуальні потреби. Члени сім'ї мають слабе відчуття незалежності, оскільки прояви індивідуальності несуть загрозу.
2. Відцентрові, роз'єднані кордони. Базові потреби вдовольняються за межами сім'ї. Кордони дають змогу членам сім'ї триматися на дистанції і уникати близьких відносин.

Залежно від характеру зовнішніх і внутрішніх кордонів сім'ю можна розглядати як відкриту або закрити систему. Функціональна сім'я являє собою відкриту систему. Це означає, що її частини взаємопов'язані, динамічні, чутливі одна до одної й дозволяють інформації проходити всередину або виходити за її межі. Дисфункціональна сім'я – це закрити система. Її частини статично поєднані між собою або й узагалі роз'єднані, обмін інформацією не відбувається, незалежно від того, звідки вона надходить – ззовні або зсередини.

Стабілізатори сімейної системи – це особливості функціонування сім'ї, які утримують сімейну систему. У кожній сім'ї є свої стабілізатори, що є важливими факторами інтеграції сім'ї. А. Я. Варга, І. В. Добряков, Е. Г. Ейдемільер, І. М. Нікольська як стабілізатори розглядають такі параметри сімейної системи: спільне місце проживання, діти, традиції й ритуали, сімейні цінності, спільні заняття й захоплення, емоційні стосунки – стосунки любові й прив'язаності, подружні зради, хвороби членів сім'ї, поведінкові порушення членів сім'ї [6; 11]. Серед них виділяють функціональні й дисфункціональні стабілізатори. У першому випадку вони сприяють задоволенню потреб сім'ї, у другому – перешкоджають реалізації її функцій. Популярні дисфункціональні стабілізатори сім'ї – соматичні хвороби й поведінкові порушення у члена родини, найчастіше – дитини.

Сімейна історія – це специфічна проблема, яка несе емоційне навантаження. Навколо неї формується сімейний конфлікт, що періодично повторюється. Тема проявляється у стереотипах поведінки. Як наслідок, сімейна історія – це певні

стереотипи поведінки, які повторюються із покоління в покоління.

На підставі сказаного, М. Боуен [10] виділяє ознаки функціональної сім'ї як системи: комунікація, основана на принципах взаємоповаги, взаєморозуміння, турботи, співробітництва; чіткі межі між сім'єю і соціальним оточенням, а також сімейними підсистемами; чіткі й гнучкі сімейні правила; автономний або демократичний тип розподілу ролей, система компліментарних ролей; зосередження влади й відповідальності в одного члена сім'ї; усвідомлення сімейних міфів або їхня відсутність; наявність функціональних стабілізаторів, що сприяють задоволенню потреб сім'ї й реалізації її функцій; стійкість сім'ї до впливу деструктивних установок, цінностей і патернів успадкованої поведінки. Сімейний консультант, працюючи в системному підході, має, насамперед, встановити ступінь функціональності й дисфункціональності сім'ї, а згодом визначити шляхи стабілізації сімейної системи. У роботах М. Боуена, А. Я. Варги, С. Минухіна, В. Сатир та інших спеціалістів узагальнено знання про сім'ю як систему; вони сформульовані у вигляді принципів, на які можуть спиратись сімейні консультанти [3; 5; 6; 8; 10; 11].

Принцип взаємозв'язку між системами: те, що відбувається в одній системі, одразу позначається на іншій. Розглянемо цей принцип на таких прикладах. Ситуація 1: у школі дитина отримала «двійку»; удома батьки засмучуються і починають звинувачувати або одне одного, або дитину, в результаті чого спалахує скандал. Ситуація 2: увечері в сім'ї виник конфлікт між батьками; дитина, побачивши це, погано спала, переживала й наступного дня в школі не могла нормально працювати на заняттях, у результаті чого отримала «двійку». Отже, те, що відбувається в шкільній системі з дитиною, неодмінно відбивається на сімейній системі й навпаки. Сімейні консультанти мають розглядати сім'ю в контексті її взаємозв'язку з іншими соціальними системами, а окремого клієнта не лише як члена сім'ї, а і як члена інших соціальних груп (дитячого садка, шкільного класу, колективу організації тощо).

Принцип комунікації: всередині кожної сімейної підсистеми і між підсистемами існує складна комунікація. Успішність комунікації в сім'ї визначається двома характеристиками. По-перше, відкритість, або навпаки – замаскованість (неоднозначність) інформації, якою обмінюються між собою члени сім'ї. По-друге, безпосередність передання послання адресатові (замість

передання через посередника) [10]. У консультуванні необхідно виявити, яку сторону спілкування порушено, у чому конкретно полягало порушення, і працювати над відновленням конструктивної комунікації. А. Адлер, В. Сатир та інші сімейні консультанти надавали великого значення навчання клієнтів конструктивній комунікації в сім'ї.

Принцип цілеспрямованості поведінки. Відповідно до теорії А. Адлера [1; 2], наша поведінка більшою мірою цілеспрямована, ніж обумовлена колишніми причинами. Тобто, наша поведінка має певну мету й сенс. Консультант має пам'ятати про те, що з метою можна працювати, змінювати її. Тому більш ефективним є запитання: «З якою метою (навіщо) ви це робите?», а не «Чому ви це робите?». На консультаціях мають звучати такі запитання: «З якою метою дитина погано поводиться?», «З якою метою він краде?», «Навіщо контролювати свого чоловіка?» тощо.

Подвійний принцип: принцип рівнозавершеності й принцип рівного потенціалу. Принцип рівнозавершеності означає, що за різних вихідних умов можливий однаковий результат. Наприклад, агресивність може бути результатом різних стилів виховання – гіперпідкування або емоційного відкидання. Принцип рівного потенціалу: за однакових вихідних умов можливий різний результат. Наприклад, є дві сім'ї пияків, проте в кожній у дітей формується різне ставлення до алкоголю: одні діти наслідують погляди батьків, інші ж обирають інший шлях свого розвитку.

У зв'язку з цим постає запитання, від чого це залежить. Це пов'язано з факторами розвитку особистості. На думку А. Адлера, середовище має вирішальне значення у формуванні особистості. До того ж він вважав, що більшість установок дитина отримує з сім'ї. За А. Адлером, окрім біологічного фактора й соціального середовища велике значення має власний вибір. Тому неможливо остаточно сказати, яка дитина виросте в певній сім'ї. Можна тільки прогнозувати тенденції в розвитку дитини, її ймовірну поведінку. Однак дитина робить власний вибір відповідно до своїх цілей. Подвійний принцип ще раз доводить недоцільність використання на консультації запитань на зразок «Чому?».

Поведінка дитини опосередкована багатьма факторами, у тому числі сиблінговою позицією в сім'ї. А. Адлер першим сформулював положення про залежність розвитку особистості дитини від порядку народження в родині [2]. На його думку, порядок народження – основна детермінанта

установок, що супроводжують стиль життя. Він стверджував, що якщо в дітей одні й ті самі батьки і вони ростуть у приблизно збіжних умовах, вони все таки не мають ідентичного соціального оточення. Досвід старшої і молодшої дитини в сім'ї щодо інших дітей, особливості впливу батьківських установок та цінностей – усе це змінюється після появи в сім'ї наступних дітей і суттєво впливає на формування стилю життя. Певні психологічні особливості виявляються характерними саме для конкретної позиції дитини в сім'ї. Ідеї А. Адлера щодо ролі сиблінгової позиції в розвитку особистості підтримали й розвинули у своїх працях М. Боуен, Ф. Саллоуей, Р. Річардсон, У. Тоумен [3; 5; 6; 8; 10].

А. Адлер виділив такі сиблінгові позиції: єдина дитина, старша дитина (первісток), середня дитина, молодша дитина [2]. Змагання за доступ до батьківських ресурсів призводить до формування амбівалентних конкурентних (наявних або прихованих) стосунків між братами і сестрами. У боротьбі за власну позицію в сім'ї у вирашному положенні перебувають старші й молодші діти. Старші вже завоювали своє місце в серці батьків до народження другої дитини і в стосунках із братами й сестрами лише обстоюють те, що їм уже за «правом першості» належить. Молодші діти, позбавлені молодших конкурентів, не лише дістають можливість використовувати ресурси батьків (старші вже вирости!), а й оточені такою самою турботою й увагою з боку старших. Середні ж діти приречені на те, щоб завжди бути в тіні старших або молодших. Тому найбільш адекватною адаптивною стратегією для них стає вихід за межі сім'ї в пошуках місця для самореалізації. Звідси прагнення середньої дитини якнайраніше отримати автономію й відокремитись від сім'ї, її недовіра до традицій і авторитетів, спрямованість на створення нових стосунків. Отже, «адлеріанський» підхід у сімейному консультуванні ґрунтується на тому, що сиблінгова позиція чинить значний вплив на формування особистості й визначає ставлення людини до себе, інших людей, поведінку, уявлення про подружню роль, а найголовніше – визначає стиль життя людини. Як наслідок, можна говорити про те, що стратегію вирішення життєвих проблем клієнт усвідомлює ще в дитинстві, і вони залежать від того місця в сім'ї, яке пов'язано з порядком його народження.

Принцип розвитку. Щоб існувала система, вона має розвиватися, змінюватися. Це стосується і сімейної системи. Сім'я має переходити з одного рівня розвитку на інший. Наприклад,

сімейна система з дитиною 12 років має відрізнятися від сім'ї з дитиною 4-річного віку. Цілі в сім'ї змінюються: у першому випадку, мета – підготовка до самостійного життя, виховання самостійності, відповідальності; у другому випадку – підготовка дитини до школи, прищеплювання норм поведінки в суспільстві. Консультантові слід пам'ятати про те, що труднощі в сімейному житті виникають у тому випадку, якщо сім'я, переходячи на новий рівень розвитку, не змогла змінити й сімейні правила. Для прикладу, якщо дитина пішла до школи, сім'я має переглянути її режим дня, змінити сімейні правила так, щоб вони були адекватними в новій ситуації. Отже, у цьому випадку консультант разом із клієнтами планує зміни, які мають відбутись у житті сім'ї у зв'язку з початком навчання дитини у школі.

Спираючись на теорію систем, А. Я. Варга [6] визначає три основні методологічні принципи системної сімейної психотерапії, що можуть бути використані в консультуванні сім'ї.

Принцип циркулярної причинності. Відповідно до цього принципу, усі події, що відбуваються в сім'ї, підпорядковуються не лінійній, а круговій причинності. Поведінка членів сім'ї взаємопов'язана – неможливо зрозуміти проблему однієї людини без аналізу того, яке значення вона має для інших членів сім'ї.

Гіпотетичність. Працюючи з сім'єю під час консультації, системний консультант перевіряє свою первинну гіпотезу щодо змісту й мети виникнення сімейної дисфункції.

Нейтральність. Це характеристика внутрішньої позиції консультанта. Йому необхідно вміти уважно й чуйно слухати всіх членів сім'ї, розуміти переживання кожної людини й при цьому нікого не засуджувати й не ставати на чиюсь сторону. Водночас нейтральність – це співчуття кожному членові сім'ї. Кожна людина, котра перебуває на консультації, має однаковою мірою мати можливість і говорити, і бути почутою.

Висновки

Дотримання принципів сімейної психотерапії у консультуванні сприяє розвитку в консультанта системного мислення, яке є засобом аналізу сімейних проблем. Саме системне мислення дає можливість консультанту застосувати засвоєні принципи при аналізі специфічних ситуацій. Комплексне використання цих принципів забезпечує ефективність роботи консультанта сімейної системи.

Сімейні консультанти мають бачити глибину проблеми не в окремому члені родини, а в різних моделях взаємодії всіх членів сім'ї. Центром уваги консультанта мають бути організаційні структури та природний процес розвитку, який є складовою сімейної системи. Це зумовлює детальне вивчення сімейних правил, норм та об'єднань усередині сім'ї.

У роботі з сім'єю краще віддавати перевагу циркулярній, а не лінійній моделі причинно-наслідкових зв'язків і застосовувати модель розвитку, яка описує життєвий цикл сім'ї, охоплюючи зміни та кризи.

Список джерел

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. Лекции по введению в психотерапию для врачей, психологов, учителей / А. Адлер. – Москва : Академический проект, 2015. – 214 с.
2. Адлер А. Индивидуальная психология и развитие ребенка / А. Адлер. – Москва : Институт общегуманитарных исследований, 2017. – 166 с.
3. Ахола Т. Психотерапевтическое консультирование. Беседа, направленная на решение / Т. Ахола, Б. Фурман. – Санкт-Петербург : Речь, 2001. – 160 с.
4. Бергаланфи Л. фон. История и статус общей теории систем / Л. фон Бергаланфи // Системные исследования. Ежегодник. – Москва, 1973. – С. 20–36.
5. Бэндлер Р. Семейная терапия. Практическое руководство / Р. Бэндлер, Д. Гриндер, В. Сатир. – Москва : Институт общегуманитарных исследований, 1999. – 160 с.
6. Варга А. Я. Системная семейная психотерапия. Краткий лекционный курс / А. Я. Варга. – Санкт-Петербург : Речь, 2001. – 144 с.
7. Ломов Б. Ф. О системной детерминации психических явлений и поведения / Б. Ф. Ломов ; под ред. Д. Н. Завалишиной // Принцип системности в психологических исследованиях. – Москва : Наука, 1999. – С. 110–118.
8. Минухин С. Техники семейной терапии / С. Минухин, Ч. Фишман. – Москва : Независимая фирма «Класс», 1998. – 304 с.
9. Платонов К. К. Концепция динамической функциональной структуры личности / К. К. Платонов, А. Д. Глоточкин // Структура и развитие личности. – Москва : Наука, 1986. – 256 с.
10. Теория семейных систем Мюррея Боуэна: Основные понятия, методы и клиническая практика / К. Бейкер, А. Я. Варга ; под ред. А. Я. Варги. – Москва : Когито-Центр, 2005. – 496 с.
11. Эйдмиллер Э. Г. Семейный диагноз и семейная психотерапия : учебное пособие для врачей и психологов / Э. Г. Эйдмиллер, И. В. Добряков, И. М. Никольская. – Санкт-Петербург : Речь, 2007. – 352 с.

O. Yakovenko

PRINCIPLES OF THE SYSTEM APPROACH IN FAMILY CONSULTING

The article considers the problem of the system model of family counseling, in particular, the analysis of the family as a social system, as a complex of elements and their properties, which are in dynamic connections and relationships. The analysis of the theory of systems and the description of the principles of family counseling is carried out. Particular attention is paid to highlighting the main provisions of the individual (“adlerian”) psychology in counseling the family.

Currently among specialists there is a high interest in the provision of psychological assistance to a family in crisis. This is largely due to the fact that over the past decades, the institution of the family in this country is experiencing an increase in destructive tendencies. This is evidenced by an increase in the number of appeals to school psychologists, psychological counseling, psychological services and centers from both the individual members of the family and families in general.

The psychological help to the family is positioned as a relatively new field of practice for a psychologist. The practice of counseling, including family, is largely determined by the theoretical skills of the counselor, primarily as (s)he understands the personality, determination of behavior, the source of family problems, and the possibility of change. Today, practitioners prefer the integrative method, which is a system approach.

The purpose of this article is to analyze the theory of systems as the basis of family counseling. The system model of family counseling is considered to be one of the youngest and most widespread models that received their recognition at the end of the twentieth century.

Keywords: family counseling, family system, stereotypes of interaction, family rules, family myths, family boundaries and stabilizers, family history, principles of system theory in counseling, individual “adlerian” psychology, sibling position.

Матеріал надійшов 30.03.2018